(Jasminum nudiflorum Lindl) zitten al vol met de heldergele bloempjes. Het is een lust om te zien. Zou het in China — het vaderland van de plant — nu lente zijn? Ik houd het weer goed in de gaten. Zo gauw er vorst dreigt, snijd ik wat takjes met knoppen en bloemen af en zet ze in de kamer in water. Dagenlang gaat de bloei dan nog door.
Nog even een gewetensvraag. Weet u tot welke familie deze plant behoort? Neen? Zoekt u het dan eens gauw na in de flora!
Hoorn *G. Houtman*

Het Staelduin III.
Het is nu eind Juli 1949. Op de aanhoudende droogte reageren de planten en zelfs bomen en struiken door hun bladeren te laten hangen. Beuken verliezen nu al hun blad, dat in een dunne laag op de mosbodem ligt, nu niet goudgeel zoals in de herfst, maar dofgroen en dor, ritselend bij iedere stap. Vele planten en bomen hebben zaad of bessen. De lijsterbes heeft al oranje-gele bessen, die nog dieper rood zullen rijpen. Zo heeft de Gelderse roos, geen roos maar een heester, Viburnum, al kleurende steenvruchten. De bloemtros van de Gelderse roos heeft een krans van geslachtloze bloemen, zonder meeldraden of stampers, zogenaamde grote lokbloemen, waarbinnen zich de met stuifmeel en honing bezette geslachtelijke bloempjes bevinden, door bijen en vlinders bezocht, die voor bestuiving zorgen, zij het dan ongewild.
De klitten, eigenlijk klissen, zitten dik onder de stekelige zaadbollen, maar bloeien hier en daar nog wel. Het pijpkruid, reeds lang uitgebloeid, steekt zijn zaadschermen als paraplutjes zonder stofbekleding naar boven, om de zaden te laten rijpen. Het look zonder look zit vol peultjes met zaden en is maar moeilijk te herkennen als de plant met de ivoorwitte kruisbloempjes. Het zou te veel vergen van het geduld om het grote aantal planten dat reeds is uitgebloeid op te sommen, maar aan alles is te zien, dat de taak van vele planten als geëindigd kan worden beschouwd. Over enige weken is het alweer September, enkele planten moeten nog bloeien. Dan komt de mooie tijd van de bessen, bottels en vruchten. Trouwens, de dauwbraam is hier en daar ook al te vinden, evenals de prachtig rode wilde framboos, waarvan de bladeren zilverwit zijn aan de onderzijde.
In het midden van het bos, in een ondoordringbaar gedeelte, staat een complex wilde of verwilderde kruisbessen, zwaar beladen met overrijpe vruchten. Hoe die in het Staelduin komen? Mogelijk door de vogels, die de bessen roofden en in het Staelduin overnachtten. De onverteerde pitjes vielen dan met de uitwerpselen onder de bomen en daar waar de zaadjes in gunstig terrein vielen, schoten ze wortel. Wilde of verwilderde kruisbessen zien we wel meer in bossen, soms wel planten in de vermolmde kop van een knotwilg. Stil en loom is het in het bos, bijna geen enkele vogel zingt. Een half liedje

van een klein jantje of een stukje zachte merelzang van de tuinfluiter, of wat wonderlijke tonen van een wielewaal, als bij vergissing losgelaten, dat is alles.

De vogels zijn echt moe na een zomer van zang en zorgen voor hun kroost. Ook komt daar nog bij, dat de meeste vogels in volle rui zijn in afwachting van het winterpakje en zich niet al te tierig voelen. Ze vliegen moeilijk, daar slagpennen en staartveren loslaten. Ze vinden het dan maar het beste zich koest te houden. Bij iedere stap vind je veren. En al hoor noch zie je de vogels, toch kan je wel zeggen wat er in het bos huist. De blauwgrijze veer van de bosduif, de prachtige fazantenveren, de zwarte kraaien- of de paarsblauwe roekenveer of de mooie gevlamde roofvogelveer verraden hun aanwezigheid. Het is sportief en nuttig uit te maken aan welke vogel de een of andere veer behoort.

Nu belanden we bij een der vijvertjes, die het Staelduin rijk is, namelijk bij de Fles, een in een hals toelopend half opgedroogd plasje. Als je daar eens rustig gaat zitten, kun je leuke dingen beleven. Over het vijvertje hangen bijna horizontaal twee oude acacia's. Het is de met witte vlinderbloemen bloeiende acacia *Robinia pseudo-acacia*, die met doornen bezet is en in Europa wordt aangeplant en dikwijls verwildert. Het is de zogenaamde doringboom van de Afrikaanse boeren. In een bocht van een van de oude bomen zit een jonge koolmees zich te pluizen en te zonnen, tot hij verjaagd wordt door een pimpelmees, die juist dit kleine plekje in het grote bos voor zich alleen moet hebben. Op het kroos hipt een roodborstje dat wormpjes uit de baggerkant pikt en naar zijn jongen brengt, die diep in de struiken verborgen zitten. Eén komt er uit het struikgewas te voorschijn. Hij heeft dezelfde maniertjes van zijn ouders, nog niet de koperkleurige, maar een roestbruine borst en een gestreepte donkere rug. Man en vrouw vink wippen van tak op tak, steeds lager tot aan het drabbige water en drinken dan wat. Een tortel komt geruisloos nader in de bomen, zit vijf minuten onbeweeglijk en verdwijnt snel als de kijker op hem gericht wordt. Een tweetal wielewalen komt af en toe roepend nader, maar verdwijnen weer in het hoge hout. Wat een gezicht zou dat geweest zijn, een paar van die geelzwarte vogels aan het donkere poeltje!

Wielewaal

Het fazantennest, dat we op 9 Juli vonden, werd reeds de andere dag uitgehaald, maar nu op 24 Juli zit er zowaar weer een ei in het nest. In een gat in een oude beuk zit een tortel, waarvan twee jongen in het donkere hol te zien zijn. Een meter hoger dan waar de jongen voor het gat zitten te koekeloeren, is de boom geheel hol. In die holte laat de oude tortel zich pardoes op het nest vallen. Hoe de jongen eenmaal groot uit het nest zullen komen is nog een vraag. Zijn ze niet te dik, dan kunnen ze zich door het onderste gat wringen, anders zullen ze zich op de vleugels moeten verheffen, om door het grote gat de wijde wereld in te vliegen.

Aardig is het om de uilenbraakballen, die hier meest onder oude hoge bomen liggen, eens nader te bekijken. Ze zijn grijzig viltig en vrij droog. Breek je zo'n prop open, dan kan je muizentanden, schilden van kevers en soms in een braakbal van een ransuil een mollenschedeltje aantreffen. We vonden er eens een in de bossen van de Hollandse Rading. Ook is er de uilensoort

aan te bepalen door de verschillende vorm en grootte. Het kleinste is die van de steenuil, een klein rond balletje. Sommige braakballen zijn wel drie of vier centimeter groot, recht of krom, naar gelang de vogelsoort die hem uitwierp. De braakballen ontstaan, doordat de uilen hun slachtoffers, meest veld- of spitsmuizen, met huid en haar naar binnen werken. In de maag vormen haar en beentjes een prop, die van tijd tot tijd naar buiten worden gewerkt. In het Staelduin moeten huizen de ransuil, de kerkuil en de steenuil. We zagen er geen enkele, maar vonden vele braakballen onder de slaapplaatsen van die vogels.
Groene spechten schateren in het bos, maar zoeken hun voedsel toch meestal in de weide of op open plekken. De bonte spechten, de grote, de middelste en de kleine hakken vermolmde boomstronken uiteen op zoek naar larven en kevers of vlinders en doen dus ongewild goed werk in het bos. Bij onraad zitten ze in paalstand tegen een boom of zelfs een dun stammetje, altijd aan de zij of achterkant en afgewend van het gevaar en loeren dan om een hoekje van de stam. Men ziet ze vaak niet eerder dan dat ze opvliegen, in de specht eigen golvende vlucht, diep dalend en zich weer verheffend.
In de oude bomtrechters heeft zich het plantenleven haastig hersteld. In de vochtigste delen groeit moeraspaardestaart, moeraswalstro en ligt zelfs eendenkroos. Wat hoger groeit navelblad en wilg, nog hoger boterbloemen, witbol, (een grassoort,) bitterzoet, robertskruid, bramen, kamperfoelie. Aan de rand van de trechter groeit leverkruid (koninginnekruid), hertshooi, berkjes, lijsterbes, vlier en wilgenroosje. Op de bodem scharrelen kleine kikkers en voelen zich daar best thuis.
De wind ruist in de hoge populieren, zwaar staande oude beuken omwoekerd met klimop.
Het is stil in het eeuwenoude Staelduin, de vogels zijn zwijgzaam, alleen koeren de duiven waardoor de stilte nog dieper lijkt. Later in het jaar, als de bomen met het goud van de herfst zijn getooid, de vogels naar het Zuiden trekken, dan zullen wij nog eens terugkeren.

Staelduin IV.
Het is begin September als we weer eens naar het Staelduin trekken. Na de warme weken is het al bijzonder droog en dor in het duinbos. De kastanje, die volop stekelige vruchten heeft, laat moedeloos zijn bladeren hangen. Een boom, die graag in de schaduw staat van andere bomen, heeft het in een droge tijd erg te kwaad.
Nog enkele planten dragen bloemen, de meeste staan in zaad, soms nog met een enkele bloem. Maar de bramen zijn nu aan de beurt, de zoete grote stokbramen en de zurige bos- of dauwbraam. De bramen vol rode, groene of rijpe blauwe vruchten, dragen ook nog helder-witte bloemen. Maar zo stil en drukkend het nu in het bos is! Geen vogel maakt geluid of is te ontdekken, zelfs de altijd koerende duiven zwijgen. Aan de buitenkant van het bos probeert een kneutje zijn liedje, maar houdt weldra op.
De oude slaperdijk ligt vol met dorre kruisdistels, door de boer uitgerukt, het gras is bruin verbrand door de zon. In de wei zitten troepjes kieviten tezamen. Zo zijn ze nog maanden bijeen te zien in steeds groter troepen en slechts een strenge vorst kan hen dwingen zuidelijker te trekken.
Door de wilgenkant trekt een troepje koolmezen in noord-oostelijke richting op een bosje af. De hemel is strakblauw en zo goed als leeg, geen vogel roeit er door het luchtruim.

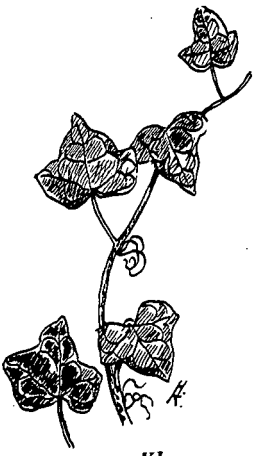

Klimop

De Fles en de Zwaan, twee vijvertjes, staan totaal droog en behalve door een enkele roodborst, door geen vogel bezocht. Als tegen zes uur de dalende zon een warnet van paarse schaduwen tekent op de roodkoperen grond onder de beuken en later tegen de toppen der bomen schijnt, beginnen de vogels wat bij te komen. Hoog in de toppen van de iepen zit een vijftal grote bonte spechten, die af en aan trekken. En zowaar strijkt een wielewaal in de top van een iep. Hij is nog laat hier dit jaar, deze zomervogel, die in de maand Juni komt en eind Augustus weer vertrekt. Hij schijnt zijn vertrek nog wat uit te stellen.
Als de zon bloedrood achter de zeeduinen zakt en weer een hete en droge dag aankondigt, is de avond daar.

Han Krug

Nieuws over onze Wetenschappelijke mededelingen

Mededeling no. 8 *„Tweevleugelige Insecten I: Vliegen en Muggen"* is verschenen. De samenstellers, Dr G. Kruseman en D. Piet, geven in deze Mededeling twee uitvoerige tabellen, waarmee men de familie van het gevangen tweevleugelige insect kan vaststellen. Deze tabellen zijn al enige jaren op hun bruikbaarheid getoetst door de deelnemers van de entomologische cursus, die vanwege de afdeling Amsterdam van onze Vereniging, in de Entomologische afdeling van het Zoölogisch Museum (Zeeburgerdijk 21, Amsterdam) wordt gehouden.
In een uitvoerig „Overzicht van de families" kan men van elke Nederlandse familie bijzonderheden over de biologie vinden. Behalve in een aparte literatuurlijst, wordt ook in dit Overzicht vele keren naar verdere literatuur verwezen.
De zeer fraaie tekeningen van W. F. Breurken, afgedrukt op vier bladzijden en een uitslaande plaat, zijn zo, dat ze de determinatie zeer vergemakkelijken. De afgebeelde insecten zijn door het binoculair speciaal voor deze Mededeling getekend. De voor de tabellen benodigde tekeningen zijn opnieuw vervaardigd.
De Inleiding, geschreven door de redacteur, geeft talrijke wetenswaardigheden over de Diptera.
Inmiddels is Mededeling no. 9 *„De Millioenpoten van Nederland"*, geschreven door C. Jeekel, klaar voor de drukker. Over deze merkwaardige dierengroep verscheen in onze taal nog geen uitgave. De schrijver geeft naast een uitgebreid overzicht van de biologie een determinatietabel voor alle in Nederland voorkomende soorten. Ook worden de vindplaatsen opgegeven. Het wordt nu ook voor onze leden mogelijk om de studie van deze dieren serieus aan te pakken.
Dan nog een verrassing voor de vogelliefhebbers. Naast de reeds in de advertentie van onze administrateur aangekondigde nummers, kunnen we U melden, dat in onze reeks in 1954 zal verschijnen *„De Avifauna van de Biesbosch"*, geschreven door Mr T. Lebret en Drs C. J. Verhey.

G. Houtman